

MÜRVER(Sambucus)

Genel özellikleri:

Hanımeligiller familyasındaki 20 kadar ağaç, çalı ya da otsu bitki türünün ortak adı Mürverdir. Bu türlerin çoğu her iki yarıkürenin ılıman iklim kuşağında, bu arada Türkiye'deki ormanlarda doğal olarak yetişmekte ve pek çok yerde de süs bitkisi olarak

yetiştirilmektedir. Konumuzu ilgilendiren ve tıbbi etkileri birbirine çok benzeyen iki mürver türü vardır.

Bunlardan Kara (Siyah) mürver ya da diğer adıyla Patlangıç ağacı (*S. nigra*) ülkemizde özellikle Batı ve Kuzey Anadolu'da görülen ve 4-10 m. kadar boylanabilen ağaçtır. Gövdesini, boz renkli ve uzun çatlaklı kabuğu örter. Genellikle 5 yaprakçıktan oluşan bileşik yaprakları, karşılıklı dizilmiş durumdadır. Bu yapraklar elle ovuşturulduğunda kötü kokar. Beyaz, sarımsı ya da bazen açık pembe renkli ve keskin kokulu küçük çiçekleri yayvan şemsiye ya da salkım biçimi oluşturarak açar. Çiçekleri olgunlaşınca 6-10 mm. çapında yuvarlak ve parlak siyah renkli meyvelere dönüşür. Meyvelerin içinde kan kırmızısı meyve özü ve uzunca oval biçimli 3-4 tane tohum bulunur. Ormanlık alanların funda toprağını seven kara mürver, döktüğü tohumlarıyla çoğalır. Kara mürverin çiçekleri uçucu ve sabit yağ, yapışkan bitki sıvısı, reçine, tanen ve şekerler ile samburgin ve rutin adı verilen alkaloidleri içerir. Bitkinin meyvesinde doğal şekerler, meyve asitleri, tanen, C ve P vitamini, boya pigmentleri ile eser oranda uçucu yağ bulunur. Mürverin kabukları da tanen, reçine, alkaloid ile valeriyen asidini içermektedir. Olgun mürver meyveleri yenir. Meyvenin özü bazı yerlerde şarabı renklendirmekte ve bitkinin gövde ve dalları ipelik makarası yapımında kullanılır.

Etki ve Kullanım:

Burada kara mürverin kabuk, yaprak, çiçek ve meyvesinin tıbbi etkilerini teker teker sayarak bunlardan yararlanma yöntemlerini sunacağız:

Kabuğunun Tıbbi Etkileri:

- Müshildir.
- Kusturucudur.
- İdrar söktürücüdür.

Yaprağının Tıbbi Etkileri:

- Müshildir.
- Balgam söktürücüdür.
- İdrar söktürücüdür.
- Terleticidir.
- Dıştan kullanıldığında cildi yumuşatıcı ve yara iyileştiricidir.

Çiçeğinin Tıbbi Etkileri:

- Terleticidir.
- Göğsü yumuşatır.
- Nezleyi iyileştirir.

Meyvesinin Tıbbi Etkileri:

- Terleticidir.
- idrar söktürücüdür.
- Müshildir.

Bu etkilerinden yararlanmak üzere, kara mürverin çiçek ve yaprakları ilkbahar ile yazın başlarında toplanır. Gölge yerde olabildiğince çabuk kurutulur. Meyveleriyle bitkinin gövde kabukları yaz sonu ile sonbahar mevsiminde toplanır.

Kuru çiçek ve kuru ya da yaş yapraklarının karışımından 2 tatlı kaşığı alınıp 1 bardak kaynar suda 10 dakika süreyle demlendirilir. Böylece elde edilen infüzyondan, günde üç kez birer bardak içilir.

Kara mürverin meyve suyunu hazırlamak için taze ve olgun meyveleri 2-3 dakika suda bekletilir. Sonra bunlar elle sıkılıp süzülür. Bu meyve suyunu saklamak için 10 ünite meyve suyuna 1 ünite bal katılır ve bu karışım kaynatılır. Daha sonra sıcak suyla sulandırılıp günde iki kez birer bardak olarak içilir.

Bitkinin gövde kabukları kuru ya da taze yapraklarıyla karıştırılıp parçalanır. Bu karışımdan 2-3 tatlı kaşığı alınıp 1 bardak suda kaynama noktasına kadar ısıtılır. Ateş kısılıp 10-15 dakika daha ısıtma işlemi sürdürülerek elde edilen dekoksion, günde iki kez birer bardak olarak içilir. Cildi yumuşatıcı ve yara iyileştirici olarak dıştan uygulanır.

Bodur (Cüce) mürver (S. ebulus): Türkiyenin hemen hemen tüm ormanlarında rastlanan ve 50-200 cm. boylanabilen, çokyıllık otsu bitkidir. Gövdesi yuvarlak kesitli, dik ve boydan boya çizgilidir. 7-11 yaprakçıktan oluşan bileşik yaprakları karşılıklı dizilmiştir. Salkım biçimi alarak yazın açan beyaz çiçekleri acı badem gibi kokar. Meyvesi parlak siyah renkli ve yuvarlak olur.

Bodur mürverin yapraklarında uçucu yağ, şekerler ve bazı organik asitler, meyvelerinde doğal şekerler, valeriyen asidi, tanen, acı madde ile bazı boya pigmentleri bulunur. Bitkinin çiçekleri, terletici ve yatıştırıcı, kökleri ile yaprakları müshil etkilerinden yararlanılmak üzere kullanılır.

Bunlardan elde edilecek infüzyon ve dekoksiyonlar için yukarıdaki tarifler aynen uygulanır.